

پنج شنبه 9 آبان 1398 - 2 ربیع الاول 1441 131 اکتبر 2019

واگذاری امتیاز کشتیرانی در کارون به انگلیسی ها در زمان ناصرالدین شاه قاجار (1267 ش)

واگذاری امتیاز کشتیرانی در کارون به انگلیسی ها در زمان ناصرالدین شاه قاجار (1267 ش)، یکی از امتیازاتی که در زمان ناصرالدین شاه قاجار به انگلیسی ها واگذار شد، آزادی کشتیرانی در رودخانه کارون در استان خوزستان بود. چرا که سیاستمداران این کشور از سال 1867؛ها قبل به اهمیت رود کارون از جهات تجاری و اقتصادی و سیاسی پی برده بودند و امتیازی در این مورد می خواستند. این مجوز که انگلیسی ها، نیم قرن برای به دست آوردن آن تلاش کردند، علاوه بر توسعه نفوذ سیاسی و نظارت بر نواحی جنوبی ایران، از نظر منافع تجاری، استفاده از این راه طبیعی برای حمل و نقل اجناس انگلیسی و هندی به شهرهای مرکزی از راه عادی بوشهر - شیراز - اصفهان بود. علت مخالفت ابتدایی دولت ایران با اعطای این امتیاز، هراس از روس ها بود، لیکن پس از اعطای امتیاز

شیلات شمال روس، امتیاز کشتیرانی در رودخانه کارون به انگلیس واگذار شد. تصویب قانون سربازگداری در مجلس، شورای ملی در جریان جنگ جهانی اول (1294 ش)، و همچنین ضعف به دنبال تاخت و تاز نیروهای بیگانه در کشور در جریان جنگ جهانی اول و به خطر افتادن استقلال ایران، و همچنین ضعف قوای غیر منظم و محدود ژاندارمری موجب شده بود که در مقابل یکه تازی بیگانگان، هیچ اقدامی از سوی دولت انجام نگردد و فقط در برخی مناطق، افراد محلی از سر غیرت ملی در مقابل بیگانه مقاومتی کنند، که آن هم به سبب نابرابری تعلیمات و تجهیزات چاره ساز نبود. از این رو، مجلس، بهترین راه را جمع و آوری سرباز از ولایات و روستاها پیش بینی کرد و قانون سربازگیری را به تصویب رساند. به موجب این قانون، هر روستا، برای تدارک عده ای سرباز برای حکومت، تعهد می نمود و در مقابل، دولت، خرج سرباز و کمک مالی به خانواده او را عهده دار می شد.

تصویب انقراض حکومت قاجار، به توسط مجلس، م آغاز دیکتاتوری "رضا خان پهلوی" (1304 ش)، تغییر حکومت قاجار و جایگزینی پهلوی، از سال 1304؛های قبل مد نظر رضاخان میرپنج بود تا اینکه مسافرت طولانی احمدشاه به اروپا، بهترین فرصت را برای او مهیا نمود. در این هنگام با حمایت هواداران رضاخان در مجلس، احمدشاه از فرماندهی کل قوا عزل گردید و این مقام به رضاخان سردار سپه واگذار شد. پس از مدتی با فشار نظامیان بر مجلس شورای ملی، در جلسه نهم آبان 1304، ماده واحده مبنی بر خلع قدرت و انقراض سلسله قاجار به تصویب رسید. در پی این جلسه، خاندان کهنسال قاجاریه پس از یکصد و پنجاه سال سلطنت، با یک قیام و قعود ساده، به سرعت منقرض گردید و حکومت ننگین 53 ساله پهلوی آغاز شد. تصمیم مجلس در نهم آبان، بازتاب گسترده ای در مطبوعات جهان به دنبال داشت و تمام خبرگزاری ها، تغییرات ایران را با آب و تاب تمام در صفحات اول روزنامه ها، های خود انتشار می دادند. در همان هنگام که دولت فروغی در تهران سرگرم برگزاری جشن تاجگذاری بود، احمد شاه قاجار در پاریس طی یک مصاحبه مطبوعاتی و صدور اعلامیه، عزل خود را از سلطنت، غیرقانونی خواند و آن را به زور اسلحه و قشون دانست. رضاخان سرانجام در 22 آذرماه 1304 به سلطنت دائمی دست یافت و در چهارم اردیبهشت سال بعد تاجگذاری رضاخان نمود. پس از آن، محمدحسن میرزا ولیعهد با خواری راهی مرز گردید و رضاخان پهلوی که از آن پس والاحضرت اقدس خوانده می شد به ریاست حکومت موقت معین گردید. تصویب انقراض حکومت قاجار توسط مجلس شورای ملی ایران، با توطئه های پنهان و آشکار رضاخان پهلوی و وابستگان انگلیسی صورت گرفت. حدود یک ماه و نیم پس از آن، رضاخان، خود را شاه ایران خواند و سلسله پهلوی را تأسیس کرد.

در گذشت "ابن اثیر" مورخ، ادیب و محدث شافعی (630 ق)، ابوالحسن، علی بن ابی الکریم محمد بن عبدالکریم بن عبدالله شیبانی، معروف به ابن اثیر جزری از مورخان نیمه 10؛ی دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم هجری است. او در حفظ حدیث و مبادی و متعلقات آن، پیشوای محدثین به شمار می رود و در تاریخ، انساب، سیره و وقایع و جنگ ها، های عرب، متبحر بود. شهرت ابن اثیر به دلیل دو کتاب بزرگ او به نام "الکامل فی التاریخ" و "استدعایه فی معرفه الصحابه" است. از کتب دیگر وی می توان "اللباب فی تهذیب الانساب" و "الباهر" را نام برد. الباهر درباره 10؛ی خاندان زنگیان موصل نوشته شده است.

در گذشت "لویی ماسینیون" خاورشناس، معارف فرانسوی (1962 م) لویی ماسینیون، خاورشناس و مستشرق برجسته فرانسوی در 25 ژوئیه 1883 م در پاریس به دنیا آمد. وی در دوران دبیرستان به شرق و شرق شناسی علاقه 10؛ی مند شد و پس از آن، علاوه بر اخذ دکترای ادبیات، زبان عربی را نیز فرا گرفت. آشنایی ماسینیون با خاورشناسان زمان، باعث پیدایش علاقه به ادبیات و فرهنگ اسلامی و ایرانی در او شد و این تمایل با سفرهای وی به کشورهای عثمانی و ایران، به عشقی وافر تبدیل گردید. ماسینیون گرچه به عنوان استاد دانشگاه، ریاست مجامع مطالعاتی و انجمن ها، های مختلف علمی را نیز برعهده داشت، اما دامنه تلاش ها و گستردگی عقاید او، جوانب گوناگونی را در برمی گرفت. در این میان، تماشای مزار خاندان مظلوم امام علی (ع)، آشنایی با فلسفه و تصوف و در عین حال بررسی جنبه های مادی جامعه شناسی، فعالیت ها، های سیاسی در حمایت از افریقاییان به ویژه الجزایر، طرفداری از توحید ادیان آسمانی، ارائه نظریه تلفیقی عدم جبر و عقیده به فداکاری از زمره این زمینه ها بود. ماسینیون هم 10؛ی چنین به عرفای اسلامی،

صوفیان بزرگ و برخی صحابه پیامبر اسلام(ص) به ویژه سلمان فارسی علاقه فراوانی داشت و آثاری در این باره نیز منتشر کرد. موقعیت علمی ماسینیون در سال‌های پایانی عمر، در میان خاورشناسان زمان، به اندازه‌ای ارتقاء یافت که جز تعداد انگشت شماری، با او همتایی نمی‌کردند. او به دلیل دیدگاه نافذ و دریافت عمیق و قدرت استنباطش از گرایش‌های پنهان در وراثت مکتب‌های آشکار و افکار سطحی، از معاصران خود برتری یافته است و انعکاس آن در روان‌شناسی، حیات باطنی او را با عمیق‌ترین صفات روحی بارور کرد. ماسینیون از نظر ژرف‌نگری و توانایی در استنباط مایه‌های پنهانی که در فراسوی نمای ظاهری برخی گرایش‌ها و مکاتب مخفی گردید، بر هم‌ردیفان خود برتری دارد. از این روست که او در هیچ‌یک از کارهایش، حتی در مباحث علمی یا باستان‌شناسی، به اصطلاح، ظاهری مذهب نبوده است. ویژگی دیگر وی، اعتقاد به نوعی نگرش خاص مذهبی بود که همه نظام‌های ارزشی موجود در مکاتب مختلف چه آسمانی و چه غیر آسمانی، چه توحیدی و چه غیر توحیدی را در برمی‌گرفت. همین نگرش خاص مذهبی ماسینیون بود که او را در شناخت مسائل اعتقادی در مذاهب گوناگون یاری می‌کرد. وی با کارهای خود درباره تصوف اسلامی و به ویژه حلاج معروف است، ولی این در واقع، یکی از ابعاد گوناگون کارهای اوست. او کار خود را با آثار کهن اسلامی آغاز کرد و در طول زندگی خود، به مسائل معاصر کشورهای اسلامی، تاریخچه تشکیلات اجتماعی در اسلام، مطالعات فلسفی و علمی و پژوهش پیرامون شیعه و شاخه‌های آن پرداخت. ماسینیون در ضمن تفکر و تعمق درباره مکاتب و مشرب‌های اسلامی، به سوی دنیای ایران و ایرانی که توانسته بود مفهوم مافوق‌مذہبیت را در اسلام پدید آورد کشانده شد. وی در همین راستا به بررسی جنبه‌های مادی جهان اسلام از نظر جامعه‌شناسی و تاریخی پرداخت و آثاری نیز منتشر کرد. از ماسینیون آثار متعددی بر جای مانده که مباحثه مدینه، تقدیس حضرت فاطمه(س)، سلمان پاک، وضع اسلام و مقالاتی درباره حلاج، از جمله آثار تلفیقی و ترجمه‌ای او به شمار می‌روند. او هم‌چنین مجله جهان اسلام و نیز تتبعات اسلامی را تأسیس کرد و مقالات متعددی در آن‌ها منتشر نمود. لویی ماسینیون سرانجام در سی و یکم اکتبر 1962م در هفتاد و نه سالگی درگذشت.